

Lausuntopyyntö: Kanta-Hämeen maakuntaohjelmaluonnos 2026-2029

KHALL 29.09.2025 § 185

258/00.04.01/2025

Maakuntaohjelma on alueiden kehittämisestä sekä Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain mukainen määräaikainen asiakirja. Ohjelma laaditaan valtuustokausittain.

Maakuntaohjelma linjaa Kanta-Hämeen kehittämistä pitkän aikavälin strategiaan linjauksiin perustuen. Ohjelmassa tarkennetaan maakunnan aluekehittämisen tavoitteita ja painopisteitä.

Työ- ja elinkeinoministeriö TEM ohjeistaa maakuntien liittoja maakuntaohjelman laadinnassa. Osallistavana prosessina valmisteltavan ohjelman tulee sisältää alueen mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet sekä kuvauksen keskeisistä toimenpiteistä niiden saavuttamiseksi. Maakuntaohjelman valmistelun yhteydessä maakuntien liittoja on pyydetty päivittämään älykkään erikoistumisen strategiansa EU:n ohjelmakautta 2021–2027 varten.

Hämeen maakuntahallitus on päättänyt 15.9.2025 § 108 asettaa Kanta-Hämeen maakuntaohjelman nähtäville ja pyytää lausunnot sidosryhmiltä ja yhteistyökumppaneilta. Hämeen maakuntavaltuusto käsittelee ja päättää maakuntaohjelman hyväksymisestä 24.11.2025.

Maakuntaohjelman luonnos on nähtävillä 16.9.–22.10.2025 välisenä aikana Hämeen liiton verkkosivuilla <http://www.hameenliitto.fi/maakuntaohjelma-26-29> ja toimistossa (Niittykatu 5, 13100 Hämeenlinna) sekä Kanta-Hämeen kunnissa niiden omien käytäntöjen mukaisesti.

Lausunnot ja mielipiteet tulee antaa 22.10.2025 mennessä.

Kanta-Hämeen maakuntaohjelmaluonnoksen lähtökohdat:

Kanta-Hämeen maakuntaohjelma 2026–2029 perustuu kolmeen pääteemaan ja älykkään erikoistumisen strategiaan.

Maakuntaohjelmaluonnoksen valitut painopisteet ovat:

1. Kestävä elinvoima ja investoinnit:

Talouskasvun ja työllisyyden perustana ovat uudet työpaikat, investoinnit ja osaavan työvoiman saatavuus. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatio (TKI) -toimintaa, pk-yritysten kasvua ja kansainvälisiä kumppanuuksia vahvistetaan. Erityisiä painopisteitä ovat vastuullinen ja uudistuva teollisuus sekä puolustusteollisuus ja kaksoiskäyttöteknologiat.

2. Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt:

Hyvinvointi ja osallisuus tukevat alueen elinvoimaa. Painopisteitä ovat kotoutumisen ja työperäisen maahanmuuton edistäminen, hyvinvointierojen kaventaminen, nuorten tukeminen sekä koulutuksen ja työn välisten siirtymien sujuvoittaminen.

3. Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto:

Elinympäristön laatu, luonnonläheisyys ja kulttuuritarjonta ovat Kanta-Hämeen pehmeitä vetovoimatekijöitä. Kehittämisen kohteina ovat mm. asuminen, monipaikkaisuus, kestävä liikkuminen sekä kulttuurin ja matkailun rooli alueen houkuttelevuudessa.

Älykkään erikoistumisen strategia (ÄES) ohjaa osaamiseen, innovaatioihin ja investointeihin liittyvää kehittämistä. Sen neljä painopistettä ovat:

- Puolustusteollisuus ja kaksoiskäyttöteknologiat
- Bio- ja kiertotalous
- Vastuullinen ruoantuotanto ja elintarviketeollisuus
- Teknologinen uudistuminen

Maakuntaohjelman läpileikkaavina periaatteina ovat ilmastokestävyyden vahvistaminen, väestörakenteen muutokseen sopeutuminen ja strateginen yhteistyö kaikilla tasoilla, myös kansainvälisesti.

Huomioita Tammelan näkökulmasta:

Maakuntaohjelmaluonnos on valmisteltu laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kesken. On hyvä, että valmistelutyö on mahdollistanut osallistumisen keskeisten painopisteiden pohdintaan ja työstämiseen myös seudullisten työpajojen kautta.

Maakuntaohjelmaluonnos on erittäin kattava suunnitelma maakunnan strategisten painopisteiden edistämiseksi ja maakunnan kehittämiseksi. Valitut teemoitukset ovat perusteltuja ja maakunnan suotuisaa menestystä rakentavia. Maakuntaohjelman toteutus edellyttää vahvaa yhteistyötä koko maakunnan kesken.

Tammelan kunnan kuntastrategia Tammela – Kahden kansallispuiston koti sisältää useita samansuuntaisia painotuksia kuin maakuntaohjelmaluonnos.

Tammelan kuntastrategiassa on vahva elinvoiman edistämiseen liittyvä teemoitus. Tavoitteena on varmistaa nykyisten asukkaiden ja yrittäjien viihtyminen kunnassamme sekä lisätä edellytyksiä sille, että asukasmäärä ja kunnassa toimivien yrittäjien määrä kasvaisi. Tällä kokonaisuudella on vahva yhtymäkohtansa maakuntaohjelmaluonnokseen, jossa on tuotu esiin teemoja veto- ja pitovoiman vahvistamiseksi.

Yritysten ja työpaikkojen toimintaedellytysten varmistaminen ja uusien toimijoiden sijoittuminen maakuntaan on keskeistä. Maakuntaohjelma tuo esiin toimenpiteitä, joilla tavoitetta voidaan toteuttaa. Forssan seutukunnan kunnat – Forssa, Tammela, Jokioinen, Ypäjä ja Humppila – työstivät seutukunnan yhteisen elinkeinopoliittisen ohjelman, jonka tavoitteena on parantaa seudulla jo olevien ja seudulle sijoittuvien uusien yritysten toimintaedellytyksiä toimivilla verkostoilla ja vuoropuhelulla. Maakuntaohjelman ja seudullisen elinkeinopoliittisen ohjelman tavoitteet tukevat toisiaan.

Tammelassa oleva ainutlaatuinen luonto, kaksi kansallispuistoa, yksi kansanpuisto, yli 200 järveä ja lampea sekä retkeilyreitit kokoaa yhteen runsaasti vapaa-ajan asukkaita ja matkailijoita. On tärkeää, että maakuntaohjelma tunnistaa maakunnan aseman monipuolisena ja antoisana matkailukohteena sekä vapaa-ajan asukkaiden merkityksen kunnille ja maakunnalle. Tällä luodaan edellytyksiä maakunnan aseman vahvistamiseksi sekä tunnettavuuden ja houkuttelevuuden lisäämiseksi.

Kaiken keskiössä on se, että kuntalaiset voivat hyvin. Monipuoliset ja ajassa elävät liikunta-, kulttuuri- ja harrastusmahdollisuudet ovat Tammelan vahvoja valintoja kaikenikäisten asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Tammelassa varhaiskasvatus on maksutonta, millä pyritään tukemaan lapsiperheiden hyvinvointia ja toimeentuloa.

Maakunnan menestys edellyttää nykyisellään vahvoina olevien toimintojen turvaamista ja samalla myös uusien nousevien avainalojen tunnistamista ja niiden tukemista. Maakuntaohjelmaluonnos luo tarpeellisia ja perusteltuja edellytyksiä tässä onnistumiseksi.

Valmistelija:	Kunnanjohtaja Juuso Alatalo, p. 040 706 2667
Esittelijä:	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus:	Kunnanhallitus päättää todeta Tammelan kunnan lausuntona, että maakuntaohjelmaluonnos on kattavasti valmisteltu, painopisteiltään perusteltu ja hyväksyttävissä esittelytekstissä esitetyin huomioin.
Asian käsittely:	Jyri Kaunisto ilmoitti olevansa esteellinen (hallintolaki 28.1 § 5 kohta) pykälissä 184 ja 185 käsiteltävien asioiden osalta, koska on maakuntahallituksen jäsen. Hän poistui kokouksesta em. pykälien käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 17.29—17.49. Hänen tilalleen kokouksen saapui klo 17.30 Minna Nissilä. Pykälissä 184 ja 185 käsiteltävien asioiden päätöksenteon jälkeen klo 17.49 Minna Nissilä poistui kokouksesta ja Jyri Kaunisto saapui takaisin kokoukseen klo 17.50. Maija-Stiina Rahkonen ilmoitti olevansa esteellinen (hallintolaki 28.1 § 5 kohta) pykälissä 184 ja 185 käsiteltävien asioiden osalta, koska on maakuntahallituksessa Jyri Kauniston henkilökohtainen varajäsen. Hän poistui kokouksesta em. pykälien käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 17.29—17.49. Hänen tilalleen kokouksen saapui klo 17.30 Anne Ylitalo. Pykälissä 184 ja 185 käsiteltävien asioiden päätöksenteon jälkeen klo

17.49 Anne Ylitalo poistui kokouksesta ja Maija-Stiina Rahkonen saapui takaisin kokoukseen klo 17.50.

Arja Laajalehto ilmoitti olevansa esteellinen (hallintolaki 28.1 § 5 kohta) pykälissä 184 ja 185 käsiteltävien asioiden osalta, koska on Hämeen liiton tarkastuslautakunnan jäsen ja varapuheenjohtaja. Hän poistui kokouksesta em. pykälien käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 17.29—17.49. Hän palasi kokoukseen pykälissä 184 ja 185 käsiteltävien asioiden päätöksenteon jälkeen klo 17.50.

Koska kunnanhallituksen puheenjohtaja ja 2. varapuheenjohtaja poistuivat esteellisinä kokouksesta ja kunnanhallituksen 1. varapuheenjohtaja oli poissa kokouksesta, oli valittava väliaikainen puheenjohtaja läsnä olevista jäsenistä. Eero Pura toimi kokouksen puheenjohtajana klo 17.29—17.48 pykälien 184 ja 185 käsittelyn ja päätöksenteon ajan.

Päätös: Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.